

Vědy a filosofie

Tak jako většina „věd“ musí mít nějaký význam pro lidi, kteří se těmito vědami sami nezabývají, ale pro které výsledky těchto věd přece jen alespoň v některých směrech mají svou důležitost (a to nejen ve smyslu subjektivním, který ovšem má také značný význam, zase pro ony vědy samotné), také filosofie, ač nikoli „věda“ v plném smyslu, má a musí mít jako jeden ze svých úkolů a cílů oslovit vposledu všechny lidi v něčem, co pro ně má nebo může mít určitou větší nebo menší důležitost, a to opět nejen ve smyslu subjektivním, ale celoživotně (což onu subjektivitu zajisté zahrnuje). A tak, jako většina „věd“ při všem respektu k „laikům“, tedy příslušnou vědu odborně neprovozujícím, nemůže jejich názory brát v žádném smyslu jako kritérium nebo normu, ani pro filosofii nemůže být rozhodujícím způsobem směrodatné nejen to, co si nefilosofická veřejnost o filosofii myslí, ale ani to, jak a co si z té či oné filosofie vybírá a co naopak odmítá a zavrhuje. A přece je mezi obojím, totiž mezi vědami na jedné straně a filosofií (či spíše filosofiemi) na druhé straně zásadní, takřka principiální rozdíl: zatímco pro každou vědu je velice důležité a více méně přímo závazné mínění většiny příslušných odborníků, takže k různicím a ke sporům může docházet jen spíše okrajově a pouze v záležitostech, týkajících se nejčerstvější problematiky, ve filosofii lze ohled na mínění většiny největších současných myslitelů považovat spíše za slabinu než sílu toho kterého filosofa. V posledních staletích a zejména desetiletích se ovšem právě tento rozdíl zdá zmenšovat a někdy dokonce smazávat. V některých vědách, zejména v těch, které se dostávají do pohybu a do rychlejšího rozvoje, se dosti často hovoří o nápadných změnách nebo dokonce výměnách tzv. paradigmat, jichž se většinou rozvíjení vědeckého zkoumání a zejména výkladu jeho výsledků dosud málokdy týkalo. A naopak ve filosofii, kde ve skutečnosti žádná taková „paradigmat“ nemohla být s obecným souhlasem kodifikována, se stává čím dál častěji, že vskutku nové pohledy a interpretační přístupy jsou uplatňovány pouze na vyšších rovinách vícenásobných reflexí, ale na samy základní problémy tzv. první filosofie se inovace jakoby vůbec nezaměřují, takže kdysi často vynášená a opěvovaná svoboda filosofického myšlení zůstává právě v záležitostech té nejhlubší problematiky málo využívána nebo vůbec nevyužívána (a dokonce i jenom náznaky takového využití filosofické svobody jsou ignorovány nebo dehonestovány – spíš než kritizovány).

(Písek, 090109-1.)